

Натела Шарденівна Довжук,
аспірант кафедри психології та педагогіки,
Київський міжнародний університет,
вул. Львівська, 49, м. Київ, Україна

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

У статті визначено зміст і структуру професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти.

Обґрунтовано зміст професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти. Визначено структурні компоненти професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти: аксіологічно-ціннісний, когнітивний, операційно-технологічний, діяльнісно-рефлексивний.

Ключові слова: структура, зміст професійної адаптації, магістерська підготовка, вищі заклади освіти, майбутні викладачі медико-біологічних дисциплін, професійне становлення, професійний розвиток.

Серед освітніх проблем в умовах державотворення України однією із нагальних є забезпечення якості вищої освіти, професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах вищих закладах освіти для успішної самореалізації у професії, професійної адаптації.

В умовах нестабільної соціально-економічної ситуації професійна адаптація може бути ускладненою соціальними чинниками, несприятливими для молодих спеціалістів. Саме тому, в сучасних умовах актуальним є дослідження пропедевтичної професійної адаптації.

Пропедевтична (первинна) професійна адаптація є найпершим етапом адаптації до професійної діяльності на етапі магістерської підготовки студентів у вищих закладах освіти, отже, визначальним у розвитку мотивації до неперервного професійного, творчого розвитку.

Проблема професійної адаптації викладачів-початківців досліджено у працях С. Ніколаєнко, С. Хатунцевої, С. Вдович та ін.

Так, у якості першого кроку в реалізації професійно-педагогічної адаптації викладача-початківця вищого закладу освіти С. Ніколаєнко пропонує знайомство молодого фахівця з методичними матеріалами з предмета, бібліотекою, навчальними аудиторіями. Проходить також знайомство викладачів із колективами груп, у яких їм доведеться працювати. Завідувач кафедрою знайомить молодого викладача зі змістом навчальної, методичної, виховної роботи у ВЗО, документацією та основними вимогами щодо її ведення та оформлення. Другим кроком у реалізації професійно-педагогічної адаптації викладача-початківця ВНЗ є організація наставництва. Роботу викладачів-наставників завідувач кафедрою розглядає як одне з відповідальних громадських доручень, до якої залучаються досвідчені, творчо працюючі викладачі.

Викладачі-наставники складають індивідуальний план роботи з молодим фахівцем. Наставництво сприяє професійному становленню молодих викладачів, якщо:

1. здійснюється цілеспрямований відбір та методична підготовка управлінських і педагогічних працівників для наставницької діяльності;
2. наставницька діяльність вибудовується поетапно, відповідно до динаміки професійного становлення молодого педагога у сфері самоосвіти;
3. при реалізації наставницької діяльності забезпечується вільний взаємовибір наставника і молодого викладача та забезпечується їхня конструктивна професійна взаємодія;
4. у процесі реалізації наставництва використовуються колективні, групові та індивідуальні форми освітньої діяльності викладача-початківця.

Третім кроком у реалізації професійно-педагогічної адаптації викладача ВНЗ є крок до педагогічної майстерності. Розвиток педагогічної майстерності передбачає формування за індивідуальною програмою дидактичних, конструктивних, експресивних, комунікативних, акторських та інших педагогічних здібностей викладача-початківця. Четвертим кроком у реалізації професійно-педагогічної адаптації викладача ВЗО є становлення індивідуального стилю діяльності молодого педагога. У ході професійної адаптації здійснюється співставлення професійно-особистісних орієнтацій з можливостями самої особистості та з реаліями педагогічної діяльності. При цьому саме наставник та педагогічний колектив відповідної кафедри покликаний сприяти формуванню індивідуального стилю професійної діяльності педагога-початківця ВНЗ [8].

Мета: обґрунтування змісту і структури пропедевтичної професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти.

Відповідно до мети визначено завдання:

- 1) обґрунтувати зміст пропедевтичної професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти:

2) визначити структуру пропедевтичної професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти.

Теорія перехідного шоку в психології праці ґрунтується на роботі Ф. Крамер, як сучасні випускники вищого закладу освіти, які вперше беруть участь у професійній практиці, наприклад, викладацької діяльності, стикаються з широким спектром фізичних, інтелектуальних, емоційних, розвиткових та соціокультурних змін, які є прояви адаптації до професійної діяльності, а також пом'якшувальні чинники в рамках досвіду переходу.

На нашу думку, теорія перехідного шоку повинна розглядатися через призму особистісних здібностей, здобутків і ставлення до професійної діяльності викладача вищого закладу освіти в умовах професійної адаптації.

Аналізуючи аспекти еволюції особистості, соціальний конструктивізм як підхід до формування особистості Е. Носенко визначає засадничі теорії розвитку особистості, які домінують у сучасній зарубіжній філософії і психології особистості. Так, аналізуючи найскладніший аспект використання імпліцитних моделей репрезентації інформації, що формується у людини під впливом досвіду, переконань та інших психологічних чинників, на оцінюванні власного образу, Е. Носенко узагальнює, що Я-концепція особистості визначається як асоціативна сітка певних оцінок власного образу, що містить усі асоціації між образом Я і набором атрибутів, за допомогою якого його можна описати. Структури соціального пізнання складаються з понять, репрезентацій індивідуумів, груп або атрибутів і асоціацій між цими поняттями. Таким чином, репрезентація власної Я-концепції є частиною структур соціального пізнання, включає також і аспект самооцінки [9, с. 291].

Як теоретичне підґрунтям концепції дослідження актуальною є когнітивно-адаптивна теорія особистості, що пояснює один із викликів сучасного етапу розвитку психології особистості – дослідженню рис особистості.

Риси особистості репрезентують більш високий рівень структурування та організації багатьох компонентів. Різні перспективи вивчення особистості, запропоновані неврологією, інформаційними дослідженнями, теоріями соціально-когнітивного спрямування, мають кожна по собі певну цінність, але жодна з цих перспектив не виявилась спроможною дати повний опис особистості [9, с. 302].

Когнітивно-адаптивна теорія виходить з положення, що як експліцитний, так й імпліцитний «варіанти» тривожності, тобто усвідомлені і неусвідомлені аспекти тривожності, можуть бути функціонально когерентними тією мірою, в якій вони підтверджують, наприклад, притаманність суб'єктові однієї й тієї самої стратегії подолання загрози [9, с. 301].

Порівняно новим психічним феноменом, який розглядається в серії індивідуальних розбіжностей

особистості, є емоційний інтелект. Сутність емоційного інтелекту як феномена, що почав розглядатися як нова динамічна риса особистості, має диспозиційні компоненти і спирається на систему здібностей, які виявляються ззовні в особливостях переробки інформації, – узагальнюють Е. Носенко та І. Аршава. Моделі описування емоційного інтелекту варіюються від погляду на нього як на набір когнітивних здібностей, пов'язаних із розпізнаванням змісту власних емоцій і емоцій інших людей, їх зв'язку з подіями особистого життя, наявності в суб'єкта здатності до регулювання емоцій, до розглядання емоцій, які можуть впливати на взаємини особи з іншими людьми, тобто зумовлювати міжособистісні аспекти функціонування людини. Підкреслюється особлива роль внутрішньо особистісного компонента у вивченні емоційного інтелекту, що характеризує вміння людини мобілізуватись на активне виконання діяльності, яке і забезпечує досягнення успіху в ній [9 с. 238–239].

О. Галус виділяє шість компонентів професійної адаптації, які характеризуються певними чинниками, причому жоден із чинників не має пріоритету, вони актуалізуються як актуалізація професійних потреб [3, с. 41–50]: енергетичний компонент (чинники: здоровий спосіб життя, характер міжстатевих стосунків); середовищний компонент (чинники: економічний або матеріальний, побутовий); діяльнісний компонент (чинники: навчально-виховний процес, наукова діяльність, контроль знань); соціальний компонент (чинники: міжособистісні стосунки, комунікативна компетентність); професійний компонент (чинники: позитивна професійна мотивація, інтеріоризація зовнішніх позитивних впливів); індивідуально-особистісний компонент (чинники: психологічний, творча самореалізація).

С. Вдович відзначає, що досліджені вченим компоненти і чинники професійної адаптації студентів актуальні й для викладачів вищої школи.

Професійна підготовка викладача вищого закладу освіти є процесом, який не має чітких часових меж. Йй притаманні специфічні характеристики й особливості. Педагогічна діяльність зумовлює необхідність постійного вдосконалення та самовдосконалення викладача, приведення його професійної компетентності у відповідність із вимогами оновленої вищої школи. Вагома, а, на нашу думку, й визначальна, роль у забезпеченні інтенсивного розвитку особистісного потенціалу, зростання професійної компетентності викладача належить системі методичної роботи вищого закладу освіти, котра має можливості для навчання викладачів без відриву від основної роботи; розгортається на тлі педагогічного та життєвого досвіду викладача, триває протягом усієї його педагогічної діяльності, покликана збагачувати інтелектуально й культурно, найповніше задовольняти різноманітні освітні потреби викладачів вищої школи. Основою діяльності викладача вищого навчального закладу, його професійної придатності є рівень професійної

компетентності, що базується на оволодінні професійно значущими вміннями, доходить висновку А. Москаленко [7].

Професійну адаптацію розглядають в єдності ціннісно-нормативних, діяльнісних, психофізіологічних і соціально-психологічних аспектів, що взаємопов'язані та постійно взаємодіють [10].

Розглядаючи ефективність професійної адаптації, її тривалість на кожному етапі життєдіяльності людини, науковці доходять висновку, що впливовими соціально-економічними та соціокультурними чинниками, зокрема культурні цінності, нормативно-правова база, науково-методичне забезпечення, кон'юнктура ринку праці, кадрова політика підприємств і закладів. Усі компоненти цієї системи впливають на родину та на особистість адаптанта, від активності й рівня підготовленості якого до професійної діяльності, від його психологічної готовності до праці в нових умовах залежить ефективність професійної адаптації [10].

З огляду на це, визначено чотири головні етапи адаптації людини до професійно-трудової діяльності. Перший етап передбачає формування базового психофізіологічного, морального й інтелектуального потенціалу, необхідного для ефективної професійної трудової діяльності; профорієнтацію учнів, молоді; допрофесійну підготовку. Другий етап охоплює пошук найприйнятніших робочих місць відповідно до особистісного трудового потенціалу та кон'юнктури на ринку праці; професійний відбір підприємствами претендентів на певні робочі місця; укладання трудової угоди, що регламентує умови праці на першому робочому місці. На третьому етапі здійснюється входження в колектив, пристосування до режиму та організації праці, соціально-психологічних взаємин у робочій групі; оволодіння професійними навичками, характерними для певної установи; інтеріоризація основних культурних цінностей і норм організації. Четвертий етап передбачає горизонтальну та вертикальну мобільність у середині підприємства, між підприємствами та між професіями; входження адаптанта в систему безперервного професійного зростання та професійно-трудової творчості [1].

Неперервна творча взаємодія всіх суб'єктів педагогічного процесу професійної адаптації сприятиме професійній самореалізації молодого викладача, узагальнює С. Вдович. Професійна адаптація молодого викладача до педагогічної діяльності у вищих навчальних закладах є важливим етапом його становлення як фахівця, сприяє творчій самореалізації та самовдосконаленню особистості [1].

Дослідники вважають, що процес професійної адаптації варто розглядати в його об'єктивних та суб'єктивних аспектах, а саме: 1) з позиції об'єкта професійної адаптації молодого вчителя – це нова соціальна ситуація розвитку фахівця, тобто система відносин між фахівцем та соціальною дійсністю; 2) з позиції суб'єкта адаптації – заміна емоційної

напруги оперативною шляхом ідентифікації завдяки спільності певних рис, ознак, через сприйняття та перетворення стереотипів; 3) з позиції змісту адаптації – й структурні елементи (виробничо-технологічні, соціально-психологічні, особистісні), а також об'єктивні (характер, режим, умови педагогічної діяльності) і суб'єктивні (почуття задоволеності працею) чинники; спосіб (провідна діяльність у вигляді праці, спілкування, самодіяльності); хід (процес формування уявлень про ситуативну та бажану реальність) та результат (професійна майстерність, особистісний зміст педагогічної діяльності) [4–10].

Постійним джерелом професійної адаптації особистості є неперервні внутрішні прагнення до професійного розвитку. Структура процесу професійної адаптації, за визначенням О. Галус, охоплює такі основні складники: а) компоненти професійної адаптації, які становлять перший рівень ієрархії; б) чинники, які розкривають структурну і змістову сутність компонентів і становлять другий рівень композиції в ієрархії; в) актуалізовані потреби та їх задоволення сьогодні та в майбутньому, що становлять третій рівень в ієрархії [2, с. 86].

Науковець визначає горизонтальну структуру процесу професійної адаптації, яку становлять актуалізовані потреби, компоненти професійної адаптації та їхні чинники, та вертикальну структуру – рівні (освітньо-кваліфікаційні, актуалізованих потреб, професійної адаптації, сформованості потреб у творчій (професійній) самореалізації) [3, с. 36].

Під керівництвом С. Кузікової науковцями розроблено й апробовано діагностичний інструментарій вивчення особливостей саморозвитку особистості як актуалізованого, усвідомленого і керованого процесу особистісних змін. Досліджено проблему вітальності, суб'єктності, саморозвитку особистості та визначено інваріанти саморозвитку в життєвій кризі особистості, умови та технології збереження психологічного здоров'я [5; 6].

В Енциклопедії сучасної України виділено такі компоненти професійної адаптації: адаптація до загальнокультурних цінностей і норм виробничої професійно-трудової діяльності; оволодіння професійними техніко-технологічними операціями; адаптація до умов та режиму праці на робочому місці; адаптація до специфічних культурних норм, цінностей установи, фірми, корпорації; адаптація до специфічних міжособистісних взаємин у первинній робочій групі [10, с. 179].

Узагальнюючі результати теоретичного аналізу та аналізу досвіду викладання медико-біологічних дисциплін молодими викладачами-магістрантами, визначаємо зміст професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти. Пропедевтична професійна адаптація – процес пристосування майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін до науково-педагогічної та науково-дослідницької діяльності та формування

професійної готовності до реалізації фахових компетенцій викладача й дослідника галузі на етапі магістерської підготовки. Пропедевтична професійна адаптація майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін включає професійний творчий розвиток студентів як викладачів й дослідників галузі, професійний самоаналіз та самооцінку розвитку професійної готовності до реалізації фахових компетенцій. Зміст охоплює теоретичні основи особистісної Я-концепції професійного становлення, професійної мотивації, психолого-педагогічні засади професійного розвитку і саморозвитку особистості в умовах науково-педагогічної та науково-дослідної діяльності у вищих закладах освіти, психофізіології, психології та гігієни праці, формування професійної компетентності викладача медико-біологічних дисциплін, психолого-педагогічної рефлексії, самоаналізу та професійної мотивації до подальшого професійного зростання, творчого професійного розвитку, досягнення педагогічної майстерності, педагогіки професійного успіху.

На основі здійснених теоретичного аналізу та емпіричних досліджень у процесі констатувального експерименту визначено, що структурними компонентами професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти є: аксіологічно-ціннісний, когнітивний, операційно-технологічний, діяльнісно-рефлексивний. Відповідно до компонентів структури обґрунтовано критерії професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін вищих закладів освіти та рівні сформованості особистісної компетентності професійної адаптації до науково-

педагогічної діяльності у вищому закладі освіти. Визначено базові поняття для обґрунтування методичного супроводу забезпечення ознайомлення майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін вищих закладів освіти, розроблено комплексну методичку діагностики та моніторингу пропедевтичної професійної адаптації у процесі магістерської підготовки.

На основі здійсненого теоретичного аналізу обґрунтовано зміст та визначено структуру професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти.

Зміст професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти охоплює теоретичні основи особистісної Я-концепції професійного становлення, психолого-педагогічні засади професійного розвитку і саморозвитку особистості в умовах науково-педагогічної та науково-дослідної діяльності у вищих навчальних закладах, психофізіології, психології та гігієни праці, формування професійної компетентності викладача медико-біологічних дисциплін, психолого-педагогічної рефлексії, самоаналізу та професійної мотивації до подальшого професійного зростання, творчого професійного розвитку, досягнення педагогічної майстерності, педагогіки професійного успіху.

Визначено структурні компоненти пропедевтичної професійної адаптації майбутніх викладачів медико-біологічних дисциплін в умовах магістерської підготовки у вищих закладах освіти: аксіологічно-ціннісний, когнітивний, операційно-технологічний, діяльнісно-рефлексивний.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вдович С. Професійна адаптація викладача до педагогічної діяльності у ВНЗ / Світлана Вдович // Вісник Львів. ун-ту. Серія: Педагогіка. – 2009. – Вип. 25. – Ч. 3. – С. 70–78.
2. Галус О. М. Професійна адаптація студентів в умовах ступеневого педагогічного ВНЗ : моногр. / Олександр Мар'янович Галус. – Хмельницький : ХГПА, 2007. – 473 с.
3. Галус О. М. Професійна адаптація особистості: концептуальні підходи, структура й основні характеристики // Теоретичні основи професійної адаптації: Зб. наук. пр. / За ред. Г. П. Васяновича. Львів, 2007. С. 30–51.
4. Єрмакова Н. О. Впевненість у собі як риса соціально-мобільної особистості у сучасному суспільстві / Н. О. Єрмакова, О. В. Тарасенко // Етнічна самосвідомість та міжетнічна взаємодія в сучасному світі: збірник наукових праць / [за ред.: Кузікової С. Б. Щербакової І. М. Пасічник Н. О.]. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 376 с. – С. 357-361.
5. Кузікова С. Б. Саморозвиток як умова психологічного здоров'я і суб'єктивного благополуччя особистості / С. Б. Кузікова, Є. В. Федорова // Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (21 жовтня 2016 року) / упор. Н. М. Бамбурак. – Львів : ЛьвДУВС 2016. – С. 164–167.
6. Кузікова С. Б. Формування суб'єкта саморозвитку як інноваційна акметехнологія вищої освіти / С. Б. Кузікова / Акмеологічні засади інноваційного розвитку закладу освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (18 лютого 2016 р.). – К. : Київській університет ім. Б. Грінченка, 2016. – С. 154–157.
7. Москаленко А. М. Підвищення професійної компетентності викладачів у системі методичної роботи вищого навчального закладу / Алла Миколаївна Москаленко // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки : [зб. наук. праць]. – К.: Логос, 2011. – Вип. 13. – С. 172–180.
8. Ніколаєнко С. І. Проблема професійної адаптації викладача-початківця до роботи у вищому навчальному закладі / С. І. Ніколаєнко // Світогляд – Філософія – Релігія: зб. наук. пр. / ДНВЗ «УАБС НБУ». – Суми, 2014. – Вип. 5. – С. 22–31.

9. Носенко Е. Л. Сучасні напрями зарубіжної психології: психологія особистості: підручник / Е. Л. Носенко, І. Ф. Аршава. – Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. – 261 с.
10. Ничкало Н. Г. Професійна адаптація // Енциклопедія Сучасної України. К., 2001. Т. 1. – С. 179–180.

*Натела Шарденовна Довжук,
аспірант кафедри психології і педагогіки,
Київський міжнародний університет,
вул. Львівська, 49, м. Київ, Україна*

СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА ПРОПЕДЕВТИЧЕСКОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ МЕДИКО-БИОЛОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В УСЛОВИЯХ МАГИСТЕРСКОЙ ПОДГОТОВКИ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

В статье определено содержание и структуру профессиональной адаптации будущих преподавателей медико-биологических дисциплин в условиях магистерской подготовки в высших учебных заведениях. Обосновано содержание профессиональной адаптации будущих преподавателей медико-биологических дисциплин в условиях магистерской подготовки в высших учебных заведениях, который охватывает теоретические основы личностной Я-концепции профессионального становления, психолого-педагогические основы профессионального развития и саморазвития личности в условиях научно-педагогической и научно-исследовательской деятельности в высших учебных заведениях, психофизиологии, психологии и гигиены труда, формирование профессиональной компетентности преподавателя медико-биологических дисциплин, психолого-педагогической рефлексии, самоанализа и профессиональной мотивации к дальнейшему профессиональному росту, творческого профессионального развития, достижения педагогического мастерства, педагогики профессионального успеха.

Установлено, что пропедевтическая профессиональная адаптация - процесс приспособления будущих преподавателей медико-биологических дисциплин в научно-педагогической и научно-исследовательской деятельности и формирования профессиональной готовности к реализации профессиональных компетенций преподавателя и исследователя отрасли на этапе магистерской подготовки. Пропедевтическая профессиональная адаптация будущих преподавателей медико-биологических дисциплин включает профессиональное творческое развитие студентов как преподавателей и исследователей отрасли, профессиональный самоанализ и самооценку развития профессиональной готовности к реализации профессиональных компетенций.

Определены структурные компоненты профессиональной адаптации будущих преподавателей медико-биологических дисциплин в условиях магистерской подготовки в высших учебных заведениях: аксиологическая-ценностный, когнитивный, операционно-технологический, деятельностно-рефлексивный.

Согласно компонентов структуры обоснованы критерии профессиональной адаптации будущих преподавателей медико-биологических дисциплин высших учебных заведений и уровне формирования личностной компетентности профессиональной адаптации к научно-педагогической деятельности в высшем учебном заведении. Определены базовые понятия для обоснования методического сопровождения обеспечения ознакомления будущих преподавателей медико-биологических дисциплин высших учебных заведений, разработана комплексная методика диагностики и мониторинга пропедевтической профессиональной адаптации в процессе магистерской подготовки.

Ключевые слова: структура, содержание профессиональной адаптации, магистерская подготовка, высшие учебные заведения, будущие преподаватели медико-биологических дисциплин, профессиональное становление, профессиональное развитие.

*Natela Shardenovna Dovzhuk,
Post-graduate Student of the Department of Psychology and Pedagogy,
Kyiv International University
49, Lvivska Str., Kyiv, Ukraine*

CONTENTS AND STRUCTURE OF PROPEDEUTICAL PROFESSIONAL ADAPTATION OF FUTURE TEACHERS SPECIALIZED IN MEDICAL-BIOLOGICAL DISCIPLINES UNDER CONDITIONS OF MASTER TRAINING IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The content and structure of the professional adaptation of future teachers specialized in Medical and Biological disciplines under conditions of master's training in higher educational institutions are defined in the article.

The content of professional adaptation of future teachers specialized in Medical and Biological disciplines under conditions of master's training in higher educational institutions is substantiated, it covers the theoretical foundations of the personal I(self)-concept within their professional development, psychological and pedagogical principles of person's professional development and self-development under conditions of scientific, pedagogical and research activities in higher educational establishments, psychophysiology, psychology and occupational health, formation of professional competence of the teacher specialized in Medical and Biological disciplines, psychological-pedagogical

reflection, introspection and professional motivation for further professional improvement and creative professional development, educational excellence, educational and professional success.

It has been established that propaedeutic professional adaptation is the process aimed at the adaptation of the future teachers specialized in Medical and Biological disciplines to scientific, pedagogical and research activities and formation of their professional readiness for realization of professional competencies of the teacher and researcher at the stage of master's training. Propaedeutic professional adaptation of the future teachers specialized in Medical and Biological disciplines includes professional creative development of students as teachers and researchers within their branch, professional self-examination and self-assessment regarding the development of their professional readiness for the implementation of professional competencies.

The structural components of the professional adaptation of the future teachers specialized in Medical and Biological disciplines under conditions of master's training in higher educational institutions were determined: axiological and value-oriented, cognitive, operational-technological, activity-reflexive.

According to the structure components, the criteria of the professional adaptation of the future teachers specialized in Medical and Biological disciplines at higher educational establishments and the formation levels of personal competence in professional adaptation to scientific and pedagogical activity in a higher educational institution are substantiated. The basic concepts for substantiating the methodical support which facilitates the acquisition of basic knowledge by the future teachers specialized in Medical and Biological disciplines at higher educational establishments are defined, the complex method of diagnostics and monitoring of propaedeutic professional adaptation in the process of master's training is developed.

Key words: structure, content of professional adaptation, master's training, higher educational institutions, future teachers of medical and biological disciplines, professional improvement, professional development.

Подано до редакції: 1.07.2017 р.

Рекомендовано до друку: 17.07.2017 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. М. Богуш